

Pszichológia

az iskolában és óvodában

Pszichológia

az iskolában és óvodában

SZERKESZTŐSEG CIME:

Targu Mures, str. Victor Babes, nr 11

E-mail: neveléslektanikozpont@gmail.com
www.cjraems.ro

Tel.: 0265211246, 0745/315-332

FŐSZERKESZTŐ:

Porkoláb Annamária

SZÖVEGET GONDOZTA:

CSERGHEZÁN ZSOLT

FEDŐLAP, DTP: Fábíán Csaba

FOTOK:INTERNET

A felkérés nélkül beküldött képekért és
 kéziratokért nem vállalunk felelőseget!

Az olvasói levelek közlésének és esetleges
 rövidítésének jogát a szerkesztőség fenntartja.

A lapban megjelent cikkek
 és képek bármilyen

után közlése, utánnnyomása,

sokszorosítása és elektronikus tarolása

kizárólag a kiadó előzetes

engedélyével történhet.

PSZICHOLÓGIA az iskolában és óvodában

ISSN 2248-3853

www.cjraems.ro

SZÜLŐK ISKOLÁJA

3

- A Te gyereked miben él ?
- Levél

ÉLETLECKÉK

7

- A színek világa
- Különleges születésnap – mese
- Hogyan tanítsuk meg gyerekeinket jól tenni
- Panni és a kitartás - mese

OKTATÁS

14

- Én erre nem vagyok felkészülve!
- Az olvasóvá nevelés pszichopedagógiai kérdései, születéstől kisiskolás korig
- A nyulak és a békák - mese

LELKI EGÉSZSÉG

20

- Internetezni vagy nem internetezni, ez itt a kérdés
- Van élet a tanítási órán túl is

„A Te gyereked miben él?”

Forrai Blanka-Beáta, iskolai tanácsadó

Biztos vagyok abban, hogy szülőként sokunkban megfordult már az a kérdés, hogy „Jó szülő vagyok-e?”. Bruno Bettelheim azt mondja, hogy nem kell tökéletesnek lennünk, hanem törekedjünk arra, hogy „elég jó szülők” legyünk. „Elég jó szülők” leszünk, hogyha bátran mondunk nemet az ellen, ami ellen tiltakozik az erkölcsi értékünk, a józan eszünk és a lelkiismeretünk. Gyermeknevelésben ezek kell határt szabjanak és diktáljanak, nem pedig a „Mit fognak szólni mások?” jellegű kérdések. Nem szabad hagynunk, hogy mindenféle szóbeszéd befolyásolja döntéseinket.

Teljes egészében csak mi, szülők ismerjük és látjuk gyermekeinket; csupán mi tudjuk, hogy bizonyos helyzetekben hogyan reagálnak, hogyan viselkednek, hogyan nyilvánulnak meg. Éppen ezért a saját erkölcsi mércénk, értékrendünk az egyetlen mérce. A legtöbb, amit tehetünk gyermekünkért, hogy személyes példánkkal, hitelességünkkel, erkölcsi értékrendünkkel összhangban mindig mellette vagyunk, feltétel nélkül szeretjük, gondoskodásunkkal biztonságos életteret biztosítunk számára.

Érdeemes fontolóra venni Dorothy Law Nolte: „A Te gyereked miben él?” című versét. Szívvel-lélekkel hiszem és vallom, hogy amit adunk, azt kapjuk vissza.

A Te gyereked miben él?

*Ha egy gyerek szidalomban él,
megtanulja az ítélkezést.*

*Ha egy gyerek haragban él,
megtanulja a harcot.*

*Ha egy gyerek félelemben él,
megtanulja a rettegést.*

*Ha egy gyerek szánalomban él,
megtanulja az önsajnálatot.*

*Ha egy gyerek gúnyban él,
megtanulja a szégyent.*

*Ha egy gyerek féltékenységben él,
megtanulja az irigységet.*

*Ha egy gyerek szégyenben él,
megtanulja a bűnbánatot.*

*Ha egy gyerek biztatásban él,
megtanulja az önbizalmat.*

*Ha egy gyerek megértésben él,
megtanulja a türelmet.*

*Ha egy gyerek helyeslésben él,
megtanulja magát szeretni.*

*Ha egy gyerek elismerésben él,
megtanulja, hogy jó, ha célja van.*

*Ha egy gyerek tisztességben él,
megtanulja az őszinteséget,
megtanulja, mi az igazság és a becsület.*

*Ha egy gyerek biztonságban él,
megtanulja, hogy bízzon magában és a
többiekben.*

*Ha egy gyerek nyugalomban él,
megtanulja megtalálni a saját békéjét.*

Bibliográfia:

Cziegler Orsolya: Baj van a gyerekemmel? – Saxum Kiadó, 2009

Levél

Vita Piroska

Kedves Szülők, Nagyszülők!

Szánjatok rá pár percet, és olvassátok el ezt a levelet! Advent van, és én ezzel a verssel ajándékozlak meg benneteket: **Davies, William Henry: Nincs idő!** ([Képes Géza fordítása](#))

Nincs idő!

*Az életnek mi haszna, mondd,
Ha egyre hajszol, űz a gond.
Nem állhatsz meg a lombok árnyán
Tűnődni, mint tehén s a bárány.
S nem, nem tudod figyelni, ó jaj,
Hogy mókáz mókus a dióval!
Néznéd, amint a Nap zizegve
Csillagokat hint a vizekre.
Rád villan a szépség szeme,
Táncot lejt, várnod kellene.
Látod kigyúlni mosolyát,
S nem várhatsz, menned kell tovább.
Hogy élhetsz így, szegény bolond,
Hogy egyre hajszol, űz a gond?*

Advent a várakozás, elcsendesedés, készülődés időszaka, ünneplőbe öltöztetjük a lelkünket, hogy tudjuk befogadni a csodát, ami megadatott! Igen, ez lenne a feladatunk, de sajnos egyre inkább azt látom, hogy nincs IDŐ. A fenti verset egy hétvégi képzésen kaptuk ajándékba, és időnként rácsodálkozom, hogy mennyi bölcsesség van belesűrítve pár sorban. Ott az is elhangzott, hogy a legnagyobb kincsünk az IDŐ. Megadatott nekünk, mert megszülettünk, aztán egy idő után csakis rajtunk múlik, hogyan gazdálkodunk vele.

„Az idő pénz! Lassú víz partot mos. Hamar munka ritkán jó. Jó munkához idő kell, rosszhoz még több...” – csak pár szólás a nagyon gazdag népi bölcsességekből. Valamit nagyon tudtak a régiek, az Idővel biztosan

jobban gazdálkodtak. Mert rá voltak kényszerítve: a természettel éltek szimbiózisban, az évszakok változásai mutatták, mikor milyen munkát kell elvégezni, ideje volt a munkának és aztán ideje volt a pihenésnek. Sokat dolgoztak, és mégis több idő volt egymásra figyelni, meghallgatni egymást. Akkor lehet, bosszúság volt a mindennapi áramszünet – akik elég idősek, emlékeznek arra az időszakra – de azalatt az idő alatt lehetett beszélgetni, jó nagyokat nevetni, vagy Ember, ne mérgelődj-et játszani.

Jóléti társadalomban élünk, több mindenünk van, mint egykor a királyoknak – szó szerint gombnyomásra működik körülöttünk a világ, ennek egyenes következménye lehetne a boldog család, elégedett szülők, mosolygós, kiegyensúlyozott gyerek.

És ha körülnézünk? Agyonhajszolt, fáradt, frusztrált felnőttek, ideges, türelmetlen szülők, elhanyagolt, szeretethiányos, érzelmi szegénységben tengődő gyerekek! Az ünnepek közeledtével tömeg a plázákban, Black Friday-láz, rohanás, tülekedés! Miért is? Megvenni a legszebb, legdrágább, legtrendibb ajándékot, ami talán már be sem fér a fa alá! Egyszerűen nem lehet, de nem is kell! Elég lenne leülni majd a fa köré szenteste és örülni, mondjuk, annak a társasjátéknak, amivel az egész család játszik majd; annak a könyvnek, amit – Uram, bocsáss! – apa fog majd felolvasni a gyerekeinek! És nem a fáradságtól, kimerültségtől beesni a fa alá és arra gondolni, hogy járjon már le ez a kirakatünnep is! Ha a gyerekünk arra fog majd emlékezni, hogy mindig tízfajta süti volt, és a ház csillogott kívül-belül, aztán mindenki elvult a saját szobájában, a saját tévéje/tabletje/laptopja előtt, akkor nagy bajban vagyunk! Arra viszont jó szívvel fog majd emlékezni, hogy egyik évben olyan ferde fa volt, hogy egy jó nagy könyvvel lehetett kicsit javítani a képen, vagy mókás volt a mézeskalács, mert a kicsi kezek díszítették.

A kulcs a kezünkben van! Az Idő! Amit magunkból adunk másoknak, és szülőként kutyakötelességünk elsősorban a gyerekeinknek! A gyerekeinktől elvett idő aztán megbosszulja magát. Tanítóként, óvónőként, tanárként látjuk, érezzük, tapasztaljuk, sajnos nap mint nap. A be nem csomagolt tízórai, a ki nem hegyezett ceruza, a hiányzó zsebkendő, a le nem írt házi feladat, a kialvatlan gyerek, és ez még csak a jéghegy csúcsa. Következik a legkisebb konfliktustól dührohamot kapó gyerek, a körömrágó, a figyelni képtelen, az állandóan siető, rohanó, a feszültségtől szétpattanó gyerek, a könnyek, amik éppen román órán törnek fel. Itt vannak ezek a csodálatos, okos, egészséges gyerekek, akiknek a születése, és hogy éppen hozzátok születtek, már maga a csoda. Rátok lettek bízva, és nagyon rövid az az idő, amíg tudjátok nevelni, megőrizni a tisztaságot a lelkükben; tenni azért, hogy milyen a gyerekkoruk, és milyen felnöttekké válnak.

Nagyon jó az a mondás, hogy mindenki a saját háza táján seperjen először, másodszor is, aztán ráér tenni a közösségért, megvalósítani önmagát! Ha eddig nem sikerült megváltani a világot, akkor érdemes várni pár évet, a gyerekek kiröppennek, és akkor lesz Idő mindenre. A szülőnek gyökereket és szárnyakat kell adnia – szomorú, amikor gyökér nélkül szárnyalnak majd a gyerekeink! Ha egyáltalán tudnak majd szárnyat bontani!

Nem lehet és nem is kell folyamatosan halat adni a kezükbe, mert már nem bírjuk majd kifogni nekik a legnagyobbat. Egészen kicsi, totyogós koruktól arra taníthatjuk, nevelhetjük, hogy tudják majd kifogni a saját halukat. Ha kisebb, akkor azt; de meglehetősen, sikerül nekik az aranyhalat is kihalászni – ha mi ott voltunk nekik, amikor még csak a halászbottal ismerkedtek!

Szívmengető az olyan gyerek, aki arról mesél, hogy az apukával kirándulnak, na nem a Kanári szigetekre és nem lehetőleg minél nagyobb társasággal, hogy a gyerek ne unatkozzon, hanem csak a közeli erdőbe, és akkor apuka mesél a saját gyerekkoráról. Szomorú, amikor kiderül, hogy nincs esti mese, és az iskolában azt kell előbb megtanítani, hogy hogyan kell hallgatni a mesét, elképzelné, amit hall.

Amikor a gyerek felkiált, hogy „hallja” az erdőt és „látja” a pillangó színeit, tanítóként óriási elégtétel. Mert sajnos arra sincs idő, hogy egymást megdicsérjük, vállon veregessük, gratuláljunk a sikerekhez – amikor vannak. Érdekes: arra már kicsit több van, hogy felemlegessük a mulasztásokat, hiányosságokat, alaposan kielemezzük, mi minden nem megy jól, vagy nem elég jól! Gyerekünk nem feltétlenül arra a fránya román versre fog emlékezni – nagy valószínűséggel nem fog, az információdömpingből nagyon sok mindenre nem fog, de arra biztosan, hogy közben hogyan érezte magát. Szorongva, hasfájással, álmosan, éhesen ült be a padba vagy kíváncsian, csillogó szemmel! A katedra mellett nekem az a feladatom, hogy minél többször csillogjon a szemük, minél többet nevéssünk, akár sírás után is; de ehhez kell az otthoni alap, a biztos háttér, anélkül egyszerűen nem megy, vagy csak nagyon nehezen.

Ennél fontosabb dolgunk nem lehet, minden és mindenki megvár – ha nem, akkor nem kár érte! Viszont a gyerekünk nem fog megvárni, mert ő bizony hipp-hopp felnőtt! És akkor, talán, kicsit hátradólkhatunk, hogy elég jól tettük a dolgunkat, vagy foghatjuk a fejünket, hogy kire ütött ez a gyerek, és kereshetjük a felelőst! Szomorú megérni és ráébredni, hogy csakis mi vagyunk, mi, szülők; és egyáltalán nem az óvónéni, tanító néni, tanárnő vagy a rendőr!

A felnőtt gyerekünk majd támogat vagy nem, elbeszélget velünk vagy nem, kíváncsi lesz ránk vagy nem, pontosan, ahogy mi tettük vele, vagy nem!

Ehhez kívánok nektek erőt, egészséget, végtelen türelmet, szeretetet, és nemcsak az ünnepek táján, hanem egész évben!

Még egy utolsó gondolat: egy számomra nagyon kedves ember, akivel egy igazi lelki wellnessnek bizonyuló képzésen találkoztam, azt mondta, hogy sokkal boldogabb a „hangyás” konyhájában – és az történetesen falun van –, mint az előzőben, ami lehet, kényelmesebb, nagyobb vagy trendibb volt, de az utóbbiban volt igazán otthon, mert körülötte van a család, mert tudja merre tart az életében és főleg: tudja mi a fontos!

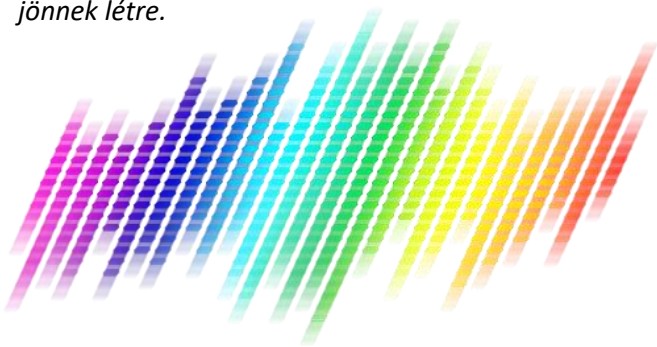
Hozzáteszem: mindenkinek meg kell találnia a maga „konyháját”, és ez kőkemény munka, de érdemes és kell dolgozni érte!

A színek világa

Kiss István pszichológus

Nap mint nap, akaratunktól függetlenül, a környezetünk színvilága befolyásolja kedélyállapotunkat, hangulatunkat, vagyis érzelmi állapotunkat. Lelkiállapotunk annak függvénye, hogy miként észleljük a külvilágot, és hogyan értelmezzük a minket körülvevő tárgyakat és eseményeket. Aktuális lelkiállapotunk akár azon színeknek is köszönhető, amelyek valójában a színeképet alkotó alapszíneknek megfelelő hullámhosszú elektromágneses hullámoknak az emberi szemre gyakorolt hatása következtében jönnek létre.

Ismeretes, hogy minden egyes személyiségtípus mellé bizonyos színek rendelhetők, ezért egy szín különféle érzelmi állapotot válthat ki különböző személyekben. Emiatt fordulhat elő, hogy egy szín, amelyik kellemes érzést vált ki egyik emberből, kellemetlen érzést, vagyis az ellenkezőjét válthatja ki egy másiktól.

Köztudott, hogy az emberek bizonyos színek iránti affinitása nem véletlenszerű, hanem a testben lezajló egyes élettani folyamatokkal van összefüggésben. A színek szubjektív érzetét nemcsak azok környezete (pl. a kontraszt), hanem az illető színnel kapcsolatos kialakított emlékei is befolyásolják. Egy szín kiválasztása (színpreferencia) nemcsak az adott szín kedveltségi fokának és a színnel kapcsolatos érzelmi töltet

előjelének az eredménye, hanem az adott körülmény függvénye is. Nem szabad meglepednünk arról, hogy a bizonyos színek előnyben részesítése a szociokulturális értékek és a divat által kondicionáltak. A hagyományok és az oktatás, de elsősorban az esztétikai nevelés szintén befolyásolhatja a preferenciákat.

Mindezeket a tényeket érdemes figyelembe venni a gyermekrajzok elemzésénél is, a használt színek érzelmeket megjelenítő funkcióján és szimbolikus jelentésén túlmenően. Az emberek színhasználata, illetve azok keverése (összhangba állítása) a személyiségükre – pontosabban a jellemvonásaikra – utaló információval is szolgálhatnak.

Az alábbiakban részletesebben foglalkozom néhány, pszichodiagnosztikai szempontból fontosabb színnel.

A piros a tűz és a vitalitás színe. Különösen az aktív emberek kedvelik, akiknek nagyon erős akaratuk van, és akik ritkán kételkednek saját képességeikben. Egyes vélemények szerint a vörös szín/fény

szenvedélyessé tesz, és feszültséget indukál. A mélyvörös erotikus tartalommal bír, a szexualitást szimbolizálja.

A sárga az intellektus és a kreativitás színe. Azok, akik a sárga színt kedvelik, ambiciózusak, optimisták, kommunikatívok, nyitottak, érdeklődők és aktívak. A bölcsességet és az intellektust szimbolizálja. Egyes vélemények szerint a sárga növeli a koncentrációt és a motivációt.

A zöld csillapító, nyugtató, pihentető hatású szín. A merész és kitarító emberek színe. Azok, akik a zöldet kedvelik, rugalmasak, megbízhatóak és nyitottak. Szeretik a kultúrát, jó előadók, és nagyon könnyen ki tudják fejezni magukat írásban. A lelki és testi egészséget szimbolizálja. A zöld a természetet idézi, a szív színe.

A kék az igazság, a harmónia és a nyugalom színe. Azok, akik ezt a színt szeretik, nyugodt, békés, kiegyensúlyozott és becsületes személyek. Rengeteg képzelőerővel rendelkeznek, ugyanakkor türelmesen és megfontoltan kezelik a problémákat. Ezek az emberek rendkívüli meggyőző képességgel rendelkeznek. Nagyon fontos azok számára, akik ezt a színt kedvelik, hogy környezetüktől sok pozitív visszajelzést és elismerést kapjanak. Egyes vélemények szerint a kék színhez vonzó emberek szorgalmasak. A hatalmat és a reményt szimbolizálja, a kék eget és a tengert idézi.

A fekete a kifinomult, magányos, enigmatikus, nyugodt, bölcs és racionális személyek preferált színe. Általában depressziót és szorongást válthat ki. A fekete akkor ildomos, ha kategorikus, hiteles, erős személyiségnek szeretnéd feltüntetni magad. A ruházatot tekintve, a keresztény kultúrában a fekete a gyász és a szomorúság színe. Azok, akik a fekete színt kedvelik, szűkebb érzelmi világgal rendelkeznek. A fekete erőt szimbolizálja.

A narancssárga színt a dinamikus emberek előnyben részesítik. Azok, akik ezt a színt kedvelik, energikusak, magabiztosak és nagyon barátságosak. Az élet könnyebb oldalát keresik, és nem kitaróak. A vidám, barátságos emberek, a sport szerelmesei általában a narancsot választják. Egyes vélemények szerint lelkesít és pozitív kisugárzást ad, az életerőt szimbolizálja.

A barna szín inkább a férfiak kedvelt színe. Kevés ember kedveli; de azok, akik szeretik, kritikusak, és

hajlamosak az internalizációra, de bátrabbak, amikor megkövetelik az érdekeik. Az ilyen emberek tudatosak, kiszámítottak, tisztelik a hagyományokat és a szokásokat, és soha nem kapkodnak. A biztonságot szimbolizálja.

A rózsaszínt általában a fiatalok kedvelik, és a nőiességhez kötődik. Ez a nyugodt emberek preferenciája, akik bájos, elbűvölő teremtetek, és tiszteletben tartják a társadalmi szabályokat. Érzékenyek és gyöngédek, és némiképp gyerekesek. Ez a szeretet és az együttérzés színe.

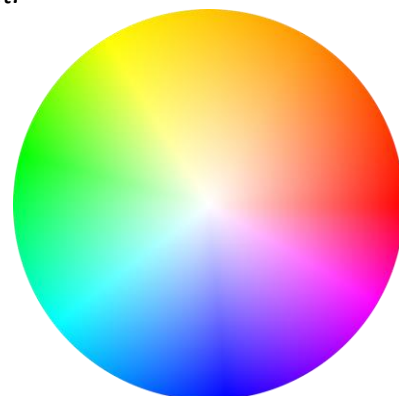
Az álmodozó inkább a fehéret kedveli. A tisztaságot, frissiséget, ártatlanságot szimbolizálja, és az idealista emberek jellemző színe.

A színek befolyásolhatják a tárgyak súlyának megítélését vagy akár az ételek kinézetét és ízét. Johannes Itten svájci festő és művészetpedagógus, a Bauhaus korai korszakának meghatározó személyisége, a tárgyak (ételek) színének a természetes megjelenésétől eltérő és szokatlan megváltoztatásának következményeiről számol be:

„Egy nagyiparos társaságot hívtam meg magához vacsorára. Az érkező hölgyeket és urakat finom konyhai illatok fogadták, s már mindenki előre örült az ínycsalatoknak. Amikor a vidám társaság körülülte a nagyszerűen elkészített ételekkel rakott asztalt, a házigazda vörös fényt kapcsolt be. Szép pirosra színeződött, és frissnek hatott a tányérokra kirakott hús, a paraj azonban feketének tűnt, a krumplik pedig pirosan világítottak. Mindenki meghökkent, de a vörös fény máris kékre váltott, s ettől a pecsenyék mintha oszlófélben, a krumplik mintha rothadtak lettek volna. A vendégek étvágya egyszeriben elment. Amikor erre még sárga fény következett, s a vörösbor olyan lett, mint a sötét olaj, az emberek pedig sárga félholtaknak látták a szomszédjukat, néhány érzékeny hölgy felállt és kisetett az ebédlőből. Senki sem volt képes enni, bár a jelenlévők mind tudták, hogy csak a megvilágítás színének változásai okozták e különös érzéseket. Nevetve kapcsolta be a házigazda a fehér fényt, és nemsokára helyreállt a vidám hangulat az asztal körül.”

Forrás: [Link](#)

Aki kételkedik a fenti történetben, javasolom, végezze el a „kísérletet”... de azt tanácsolom, ne hívjon vendégeket.

Különleges születésnap

Menyhárt Kinga

Volt egyszer nagyon régen egy iskola Názáret városában. Ebben az iskolában sokféle gyerek járt, voltak szegények, gazdagok, szófogadók, szófogadatlanok. Voltak gyerekek, akik szerettek ide járni, voltak, akik nem. Ebben az iskolában Istenről is tanultak a gyerekek.

Egy napon az egyik osztályba új gyerek érkezett. A tanítónéni bemutatta az új fiút, akit Jézusnak hívtak. Ez a fiú teljesen más volt, mint a többiek. Ő sosem rosszkodott, nem volt benne a verekedésekben, viszont órákon nagyon jól felelt és főleg vallásórán mindent tudott Istenről. Az osztálytársai nem nagyon szerették, kevés barátja volt.

Egy gyönyörű téli napon ez a fiú születésnapjára meghívókat osztott ki az osztálytársainak. Ez a meghívó teljesen más volt, mint amilyennel meg voltak szokva. Nem volt rárajzolva se torta, se tűzijáték, hanem csak egy csillag volt rajta, a helyszínnek a templom volt beírva, és az időpont december 24-e, azaz karácsony. Amikor kiosztotta, megkérdezte mindenkitől: „El tudsz-e jönni a születésnapomra?”

Az egyik azt mondta „Sajnálom nem, mi karácsonykor elutazunk.” A másik meg így szólt: „Hozzánk vendégek érkeznek, én sem megyek.” Volt aki azt mondta: „Nekünk karácsonykor nincs időnk”.

Járt az osztályba egy szegény kislány, akit Annának hívtak, ő azt mondta:

- Én szívesen elmennék, mert még sosem voltam születésnapon, nekem van időm, csak az a baj, hogy nekem nincs szép ruhám, meg pénzünk sem, hogy tudjak ajándékot vinni.

- Nagyon örülnék, ha eljönnél, nekem nem kell ajándékot hozni. – szólt a fiú.

- A kistestvéreimet is vihetem? – kérdezte a kislány.

- Hát persze! Aki szeretne, mindenki jöhet. – mondta Jézus.

Anna otthon örömmel újságolta szüleinek, hogy végre ő is meghívást kapott egy születésnapra, és el is tud menni, mert nem kerül pénzbe, sőt még a testvérét is viheti magával.

A vakáció után Anna nagy lelkesedéssel mesélte el osztálytársainak, hogy milyen volt Jézus születésnapja. Elmondta, hogy az angyalok így köszöntötték: „Dicsőség a magasságos mennyekben az Istennek, és a földön békesség, és az emberekhez jó akarat”, továbbá nagyon szépen énekeltek. Voltak ott pásztorok is, akik köszöntötték, és elbeszélték, hogy ők bizony az első születésnapjától minden évben felköszöntik Jézust. Végül megjöttek a napkeleti királyok, ők hoztak ajándékot is, és tőlük megtudta, hogy Jézus is király, a zsidók királya.

Meglepődve hallgatták Annát; voltak, akik elhitték amit mesél, voltak, akik nem. Jézusnak meg kezdett egyre több barátja lenni az osztályban. Egyre kevesebb probléma volt az osztállyal, csodálkoztak is a tanárok, hogy hogyan változott meg az osztály.

Minden gyerek megbánta, hogy nem ment el erre a különleges születésnapra. Megígérték, hogy a következő évben biztosan elmennek.

Te voltál már ilyen születésnapon? A meghívás neked is szól. Itt az alkalom, hogy elfogadd és te is elmenj a Jézus születésnapjára. Nem kell más ajándékot vinned, csak a te szívedet.

Hogyan tanítsuk meg gyerekeinket jót tenni

Porkoláb Annamária

„A jóság, az olyan valami, mint egy nagy ásványvíz, minden ellen jó. A publikum már hallott róla. Vannak világcikkek, amik időnként feledésbe mennek. Ilyenkor jön a reklám, ami felrázza a publikum érdeklődését: Ön rosszul alszik? Gondok kínozzák? Ön sápadt, rendetlenül emészt, fogyasztja életerejét? A mentség közel van önhöz: szedje a világszerte elismert, bevált, milliók által eredményesen szedett kitűnő életelixírt, a Jóságot. Kapható eredeti csomagolásban minden nagyobb felekezetenél, továbbá jobb könyvkereskedésekben és a forrásnál.” (Márai Sándor)

Az emberek nagy többsége csak úgy céltalanul lebeg az életben, a mindennapi megélhetésre és rutinja irányulva, minden tudatosítás nélkül. A célirányos pozitív és proszociális cselekedetekkel azonban értelmet nyerhet életünk. Pompásan hangzik így elsőre, azonban jót cselekedni is tanulni kell.

A legtöbb felnőttkori viselkedést gyerekkorban sajátítjuk el és mélyítjük el. Ilyen a proszociális viselkedés is, a „jót tenni akarás”. Elisá ben Ávujá szerint: „Amit gyerekkorában tanul valaki, az olyan, mint a tintairás az új papíron, amit viszont öregkorában tanul valaki, az olyan, mint az írás a levakart papíron.” A gyerekek a viselkedésmintákat kilencven százalékban utánzás útján tanulják meg. Hiteles mintákat a jó cselekedetek terén azok a felnőttek nyújthatnak, akiknek a másokon való segítség, a jötevés már készséggé alakult. (Amikor észre sem vesszük, hogy „jót” cselekszünk, magától érthetődően életünk részévé vált.)

Megtanítani gyerekeinket jót cselekedni annyira, mint életcélokat és elégedett életet biztosítani számukra. A jó cselekedetek erősítik az önbizalmat, fontosnak és hatékonyan érezhetjük magunkat; érezzük, hogy szükség van ránk, és tudunk valami olyat tenni, amittől jobb lesz velünk a világ, és nem utolsósorban megtanulunk felelősséget vállalni magunkért és társainkért.

Jót cselekedni tanulni, másokra odafigyelni felnőtt korban sem késő, csak egy picit nehezebb és erősebb tudatosítást igényel. Bármilyen későn is kezdenénk a jó tudatos fejlesztését magunkban, el kell kezdenünk, mert enélkül életünk szürke és színtelen marad. Ugyanakkor felelősségünk gyermekeinkben, – de nem késő unokáink életében sem – elültetni a jóság magvát, amely majd észrevétlenül gyökeret ereszt, és a későbbiekben gyönyörű virágokat növeszt, és érett, egészséges gyümölcsöket terem.

Ha megtanulunk másokhoz kedvesen viszonyulni, akkor pozitív hatással lehetünk másokra és saját

magunkra is. A mások irányába vetített negatív gondolatok és érzések elsősorban önmagunk romlását eredményezik. Tehát a mások irányába való „jó” javítja mások és saját magunk életminőségét, mentális egészségét. „Egy adag jó cselekedet” olyan, mint a 20 perces szaladás, termeli a boldogsághormont és csökkenti a depressziós tüneteket. Ugyanakkor a mások irányába való feltétel nélküli pozitív odafordulás a fizikai erőnlétünket is nagymértékben segíti, a szívből jövő jó cselekedet javítja az immunaktivitást és a erősíti a különböző betegségekkel való megküzdésben.

A másokra való odafigyelés feltételezi, hogy azokra is odafigyelünk, akik kevésbé szimpatikusak, akiknek a miénktől eltérő a véleménye, és ha nem vagyunk velük kritikusak, sokat tanulhatunk tőlük a másságról, az ítéletmentes elfogadásról, a türelemről, a küzdelemről, stb.. Egyszóval a „jóság” megtérül és gyümölcsözik életünkben.

Egy másik igen fontos szempont az, hogy hogyan tudunk jót tenni. Jól tenni? Mi a jó? A jó vagy rossz, mint fogalmak, nagyon szubjektív jelentéssel bírnak. Ami nekünk jó, az nem biztos, hogy másoknak is jó. Sokszor cselekedeteink során saját gondolat- és hiedelemrendszerünkben kiindulva próbálunk másokon

segíteni, anélkül, hogy előtte tájékozódnánk arról, hogy a másoknak mi a jó. S végül így jutunk el a „de én csak jót akartam” jellegű magyarázkodásokhoz, amikor visszafelé és negatívan sülnek el „segítő” szándékú cselekedeteink.

Végül elérkezünk oda, hogy jónak lenni, másokra figyelni nem lehet egy fejlett érzelmi intelligencia nélkül. Gyerekkorban a felnőttek és a tanítók a gyerekek érzelmi intelligenciájának a fejlesztését kellene előtérbe helyezték. De mit is jelent az érzelmi intelligencia? Akkor beszélhetünk arról, hogy valakinek magas az érzelmi intelligenciája, ha ismeri és szereti önmagát (meg tud saját magának, és ezáltal másoknak is bocsátani), próbál másokat megismerni minden előítélet nélkül, ezáltal válik mások irányában toleránssá, és későbbiekben empatikussá. Ha sikerül ezt mind megvalósítani, akkor beszélhetünk hatékony és értékes emberi kapcsolat kialakításának a lehetőségéről és a jó cselekvéséről.

Panni és a kitartás

Vita Piroska

– Hát ilyen nincs! – dohogott magában Panni, és szaporán szedte a lábait hazafele.

Nyár volt, vakáció, és a nagyiéknál töltött egy egész hónapot. Nagyiék persze a kedvében jártak, mert év közben elég ritkán látták unokájukat, a sok munka, tanulás, az állandó rohanás miatt. Így aztán, amikor a vakációban egy egész hónapot a nagyiéknál tölthetett, az maga volt a mennyország. Ilyenkor a nagyi kizárólag a Panni kedvenceit sütötte-főzte, nagyapával együtt unokájuk minden óhaját lesték. Panni imádott itt lenni, szerette a nagy kertet, a hatalmas diófát az udvaron és a ház előtt, amire nagyon gyorsan fel tudott már mászni. Rengeteg gyerek nyaralt a falusi nagyszülőknél, így sok baráttra tett szert Panni is. Sohasem unatkozott, csak kiállt a kapuba, és máris meglátott valakit az utcán, akihez lehetett csatlakozni, és kezdődhetett a játék. És akkor most miért ilyen mérges?

– Mindenki tud már kétkerekű biciklivel, csak én nem! Ezért már elő se veszem, pedig imádok biciklizni! Hogyisne, hogy az a nagy melák Pisti kikacagjon, hisz ő olyan mutatványokat tud már a biciklijével, hogy mindenki csodálkozik. Azt mondogatják neki, hogy cirkuszi mutatványként is megállja a helyét, én pedig pótkerekkel bénázok? – füstölgött tovább magában, miközben hazaért. A szokásos:

– Megjöttem, nagyi! Olyaaan éhes vagyok! – helyett most szomorú képpel vonult be Panni a szobába, és logó orral leült.

Nagymama ijedten nézett össze nagyapával:

– Mi történt, csillagom? Fáj valahol? Lázad van? – tapogatta aggódva a Panni homlokát, mert eszébe jutott, hogy a tegnap a ráadás fagyit még egy ráadás követte, mert borzasztó nagy meleg volt.

– Nincs semmi bajom! – pislogott Panni bánatosan. Csak az a gond, hogy vasárnap bicikliverseny lesz a focipályán. Már mindenki benevezett... rajtam kívül! – tette hozzá alig hallhatóan.

És mi az akadálya annak, hogy részt vegyél te is? – vont a kérdően a szemöldökét nagyapa és tanácstalanul nézett a nagyira.

– Hát nem tudok kétkerekűvel! – tört ki Panniból a kétségbeesés, és már majdnem elindultak a könnycseppek a szeme sarkából.

– Hát azon könnyen segíthetünk! – rikkantott nagyapa, pont mint a népmesékben, és megkönnyebbülten vett egy nagy levegőt, nagyival együtt. – Ma még csak kedd van, ugye? Tehát ma elkezdjük a gyakorlást, és vasárnapra már rajthoz is állhatsz! – biztatta logó orrú kisunokáját.

– Tényleg? – mosolyodott el Panni. A mosolya úgy ragyogta be a szobát, mint amikor a felhők mögül előbukkan a nap.

– Akkor kezdjük el! – iramodott az ajtó fele lelkesen, de a nagyi útját állta:

– Egy tapodtat sem ebéd előtt! Erő kell a nagy munkához, és kitartás! Korgó gyomorral nem lehet biciklizni! – mondta ellentmondást nem tűrő hangon.

– Jól van! De ebéd után rögtön elkezdjük, ugye, nagyapa? – fogta könnyörgőre Panni.

– Igen! Ebéd és pihenés után rögtön! – mosolygott biztatóan nagyapa.

Panni nagy étvágygal megebedelt, majd kénytelen-kelletlen bevonult a hűvös szobába, mert belátta, hogy a nagy meleg nem feltétlenül kedvez a biciklitanulásnak. Alig bírta kivárni azt az órácskát, amit nagyapa minden ebéd után a pihenésre fordított. Úgy tűnt neki, hogy az óra mutatói csigalassúsággal araszolnak... aztán egyszer csak már a biciklin volt és úgy száguldott, hogy mindenkit elhagyva ért célba. Még az a nagy Pisti is csodálattal nézte, őt, Pannit, aki első lett a bicikliversenyen.

– Mehetünk, Pannikám? – hallotta a nagyapa hangját a szomszéd szobából.

– Mi van? – nézett körül kissé kábán Panni, aztán a következő pillanatban úgy ugrott ki az ágyból, mintha valami megcsípte volna – Képzeld, nagyapa, azt álmodtam, hogy megnyertem a versenyt! – ujjongott – álmomban száguldottam a kétkerekűn, és egyáltalán nem volt nehéz.

– Nahát, akkor biztosan sikerülni fog! – örült vele együtt nagyapa. – De akkor kezdjünk is hozzá!

Nem volt könnyű a következő napokban! Panni mindennap rettentő elszántsággal gyakorolt. Volt bizony pityergés is, meg elkeseredés, lehorzolt térd és könyék és rengeteg bátorítás és biztatás! A kitartó munkának meglett az eredménye: vasárnap Panni bátran mosolygva állt a rajthoz. Nem lett a legelső, ahogyan álmodta, de nagyon boldog volt, amikor célba ért, mert tudta, hogy legyőzte a félelmét: megtanult kétkerekűvel biciklizni.

Én erre nem vagyok felkészülve!

Sajátos nevelési igényű gyerekek az osztályban, óvodás csoportban

Bartók Éva

Lassan már alig találunk olyan osztályt, óvodai csoportot, ahol ne lenne sajátos nevelési igényű (SNI) – sérült, súlyos beilleszkedési zavaros, tanulási nehézséggel vagy tanulási zavarral küzdő – gyerek. Világszerte felerősödött az inkluzív oktatás iránti igény, és ez a romániai szülők esetében sincs másként. Ez teljesen érthető, hiszen, ha a saját gyerekünkről lenne szó, mi is tíz körömmel küzdenénk ezért.

„Mi erre nem vagyunk felkészülve!” – halljuk az SNI-s gyereket elutasító, és ezzel a felelősség terhét lerázni szándékozó óvodai/iskolai közösségektől.

Lehet ez egy valódi kifogás 2017-ben? A pedagógus büszkén vallja magát értelmiséginek, de azt tudjuk, hogy egy értelmiségi embert a gazdag tudástár, a folyamatos olvasás, tanulás, gondolkodás, az önmagát fejleszteni való vágy jellemzi. Az informatikai robbanás ma már ingyenes, könnyen és gyorsan elérhető információhalmazt biztosít bármilyen sérültségi kategóriáról vagy más SNI-s formáról. Azt, hogy „nem ismerem, nem tudom, hogy miről van szó” egy igényes óvónő, tanító, tanár sajnos ma már tartósan nem ismétелgetheti... Persze, ha reálisan szétnézünk, látjuk, hogy vannak olyan pedagógusok, akiknek – úgymond – harmincéves tapasztalatuk van, és vannak olyanok is, akik az egyéves tapasztalatuk alapján tanítanak harminc évig... Ez viszont nincs így jól,

ha már naphosszat az oktatási rendszer színvonala miatt keseregünk.

Van viszont valami, amit az olvasmányok kevésbé, illetve nem minden esetben tudnak kifejleszteni: a gyermek és a szülő helyzetének a mély átélése és megértése. Ezt csak magas színvonalú képzések, szupervíziós jellegű műhelymunkák és a szülővel folytatott mély, „emberi találkozás” jellegű beszélgetések alakítják ki. Enélkül a levegőben lógnak az adott problematikáról összegyűjtött információk vagy különböző oktatási módszerek, és sokszor nem is történik meg azoknak a gyakorlatba ültetése. Hány olyan pedagógust látunk, aki képzésről képzésre barangol, de alig alkalmaz valamit a tanultakból...

Amennyiben mélyen átéljük és megértjük az SNI-s gyerek és a szülő helyzetét, megerősödnek/kifejlődnek azok az alapkompenciák, amelyekre majd ráépülhetnek az ismeretek is: emberség, odafigyelés, nyitottság, tisztelet, elfogadás, empátia, tolerancia, elfogulatlanság, kreativitás, kitartás, kudarc-tűrés, a fejlődésben való hit, odaadás, lelkesedés, optimizmus, törődés, reflexió, tudatosság, határozott értékrend kialakítása, stb.

Ez egy olyan folyamat, amely során megértjük és átérezzük, hogy min megy keresztül egy ilyen szülő: fájdalom, szomorúság, bűntudat, szorongás,

depresszió, félelem a jövőtől, harag, düh, tehetetlenség, okok keresése, önvád, mások hibáztatása, frusztráció, érzékenység, bánat, szégyen, izoláltság, kirekesztettség, bizonytalanság, keserűség, megaláztatás, meg nem értettség, küzdelem, harc, kitartás, remény és reménytelenség, csodavárás, avagy lázas megoldáskeresés.

Majd pedagógusként tudatosítjuk és megküzdünk a saját, sokszor jogos félelmeinkkel: Lesz-e elég időm, türelmem, hogy vele akár külön is foglalkozzak? Hogyan fog beilleszkedni az osztályközösségbe? Hogyan fogok együttműködni a szülővel? Meg tudok felelni a szülő elvárásainak? Hogyan fogadtatom őt el a gyerekekkel? Mit szól majd a többi szülő? Hogyan fogadtatom el velük ezt a helyzetet? Mi lesz, ha azzal fenyegetőznek, hogy elviszik a gyereküket az osztályból? Képes leszek-e helytállni? Kiderül, hogy mi mindent nem tudok... Nincs ehhez elég szakmai kompetenciám... Van-e ehhez elég erőm?

A pedagógus hirtelen kikerül a jól megszokott komfortzónájából, megérti, hogy akár neki is születhet sérült gyereke, vagy hogy ez bármikor előfordulhat az ő családjában is. Ez az a pont, ahol elkezdhet repedezni a belső ellenállás, ahol mobilizálódnak és egyre erősödnek az alapkompenciák, ahol a pedagógus már szakmai kihívásként tekint az egészszre, és rájön, hogy egy ilyen helyzetnek a megfelelő kezelése hatalmas lehetőséget rejt az osztályban lévő összes gyerek nevelését, személyiségfejlesztését tekintve, sőt, pozitívan hat a szülői közösségre is. És nem utolsósorban, mint egy „mesterkurzus”, hozzájárul a pedagógus szakmai személyiségének az éréséhez.

Minden elismerésem azoké a pedagógusoké, akik bejárták ennek a szakmai (és emberi) fejlődésnek az útját, és sikeresen integrálnak akár súlyosan sérült gyerekeket is. Gyógypedagógusként óriási elégtétellel tölt el, hogy egyre több ilyen fantasztikus pedagógust ismerhetek meg.

Az olvasóvá nevelés pszichopedagógiai kérdései, születéstől kisiskolás korig

Makkai Kinga, pedagógia szakos tanár,

Mihai Eminescu Pedagógiai Szaklíceum, Marosvásárhely

Ismerkedés a könyvvel (Csecsemőkor, kisdedkor)

A 0-3 éves kor az egyik legfogékonyabb, legtermékenyebb időszak a kisgyerek életében. A kisdedet ért környezeti nevelő hatások mélyen beivódnak tudatába, személyiségébe. A gyermek személyiségfejlődésének szempontjából döntő tényező, hogy milyen kulturális környezet veszi körül. Fontos, hogy az anya sokat beszéljen a gyermekéhez. A könyvek közös lapozgatása érzelmi élvezetet nyújt már a hat hónapos csecsemőnek, aki eleinte a beszéd dallamát, ritmusát érzékeli. Ezért ajánlott ebben a korban a mondókázás, versmondás. A mondókák, gyerekversek erőteljes zeneisége, ritmikussága, az ismétlődések sora épp a csecsemő beszédészlelésének szintjén hatnak, biztosítják ezáltal, az anya-gyerek közötti érzelmi kötődés megerősítésén túl a gyerek mozgásigényét, a beszéd alapvető jellemzőinek, a ritmusnak, tempónak, a dallamnak az érzékelését, észlelését.

A gyerek ismerkedése a könyvekkel már hat hónapos korában elkezdődik. Eleinte a könyvre mint játéktárgyra tekint. Ennek a kornak a műfajai a puhakönyvek, lapozók, leporellók, melyek tartós anyagból készülnek. A valóság megismerésének folyamatát serkenthetjük, ha közvetve, képek

segítségével szemléltetjük a valóság elemeit. A „Mi ez?-korszak” után, melynek fontos gyerekönyv-műfaja a lapozók, leporellók mellett a babaszótár és a böngésző, következik kisgyerekkor végén a „Miért?-korszak”, mely a gyermekben rejlő ösztönös kíváncsiság megmutatkozása (Lapozó-sorozat, Gutenberg). Ezt az érdeklődést az anya maximálisan kiaknázhathatja a beszélgetéssel, melynek kiindulópontjául egy gazdagon illusztrált, ún. képeskönyv szolgálhat.

2-3 éves korban a lírai műfajok (mondókák, versek) mellett a kisebb gyerektörténeteket elbeszélő könyvek segítségével elégítjük ki a gyerekek történetéhségét, melyek a mindennapi élet egy-egy mozzanatát mesélik el, s melyek következtében a kisgyerek könnyen magára ismer ezekben a szereplőkben. A történet egy-egy mozzanatát megjelenítő kedves, a gyermekhez közel álló illusztrációkból a gyerek megtanulja a képolvasást, amely a későbbiekben az alapkészségek elsajátításának fontos feltételül szolgál. Mindezeket túl ezeknek a kisebb narratíváknak a megértése, a gyerek részéről, képezik a következő szakaszban, az óvodáskorban elkezdődő irodalmi nevelés alapját.

Az óvodáskorú gyerek és a könyv

Az óvodában a kisgyermek életkori sajátosságaihoz igazodó, művészi gyermekirodalmi alkotásokkal kell megéreztetni a költészet, a széppróza érzelmi telítettségét, gazdagító erejét. Az óvodai gyermekirodalom műfaja a népköltészeti műfajok közül a mondóka, népmese, a népi gyermekjáték, míg a műköltészeti alkotások közül a gyermekvers, a mese. Az érzékletes bemutatás, az átélést biztosító irodalomhallgatás, az irodalmi művekkel való élményszerű megismerkedés képezi alapját a későbbi olvasóvá válásnak.

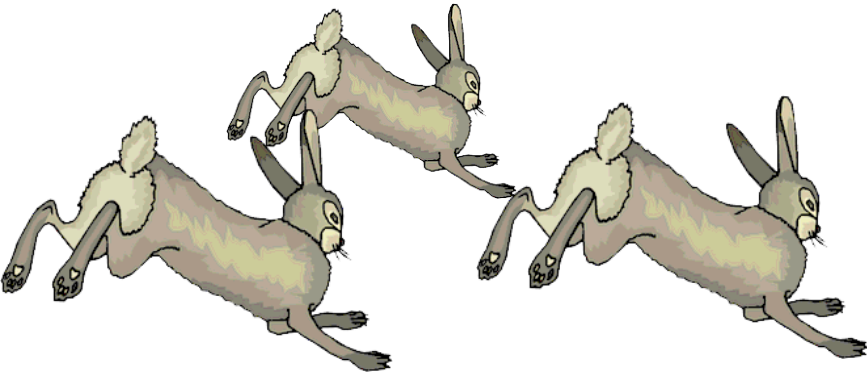
Kiskamaszkor, a meseregények korszaka

Első, második osztályban a gyermekversek mellett rövid terjedelmű, egyszerű meséket (népmese vagy kortárs mese), rövid gyermektörténeteket választunk a közös olvasás céljából. Fontos szempont

továbbá a témájában a gyermeki érdeklődéshez simuló könyv esztétikai minősége, tipográfiája, a betűk mérete, szedése, melyek szintén a kezdő olvasó igényeihez igazodnak.

A mesék korszakából kilépve a kiskamasz érdeklődése fokozatosan a valóság felé irányul, előtérbe kerül a tudásvágy, a felfedezés, a kísérletezés. A múlt eseményei, a különböző történelmi korszakok, régmúlt idők jelenségei megannyi területe a gyermeki érdeklődésnek. 3-4. osztálytól a kellő magabiztosságra szert tett gyerekolvasóban az olvasási kedv felkeltése a cél. Erre a célszerűbb műfaj a szinte kortalannak mondható meseregény műfaja. Ez az időszak eltart akár 11-12 éves korig, mikortól az ifjúsági regények, a fantasy-k izgalmas világa nyűgözi le az önmagát kereső, kalandéhes, lázadó kamaszt.

A nyulak és a békák

Szász Réka, tanítónő

Összegyűltek egyszer a nyulak, s az életük baját panaszolták:

- Csak pusztulunk embertől is, kutyától is, sastól és más állattól is. Jobb meghalni, mint így félelemben élni s kínlódni. Öljük a vízbe magunkat!

Nekifutottak a nyulak a tónak, hogy belefojtsák magukat. A békák meghallották a nyulak zaját, és nagyot cuppanva beleugrottak a vízbe. Egyik nyúl megszólalt erre:

- Álljatok meg, barátaim! Várjunk még azzal a vízbe befúlással, látjátok, a békák élete a miénknél is rosszabb, mert még tőlünk is félnek.

1. Kik a mese szereplői?

---

2. Karikázd be a helyes válasz, válaszok előtti betűt!

Miért gyűltek össze a nyulak?

- Azért: a). hogy az emberekről beszélgessenek
 b). mert féltek a kutyáktól
 c). hogy az életük baját elpanaszolják
 d). hogy megijessék a békákat

Ki, mi veszélyeztette a nyulak életét?

- a). az ember
 b). a járművek
 c). a tó
 d). az állatok

Milyen megoldást találtak a panaszukra?

- Azt, hogy a). elrejtőznek a nádasban
 b). beszélgetnek az állatokkal
 c). vízbe ölik magukat
 d). világgá mennek

3. Másold le a nyulak panaszát!

---

4. Fejezd be a mondatokat!

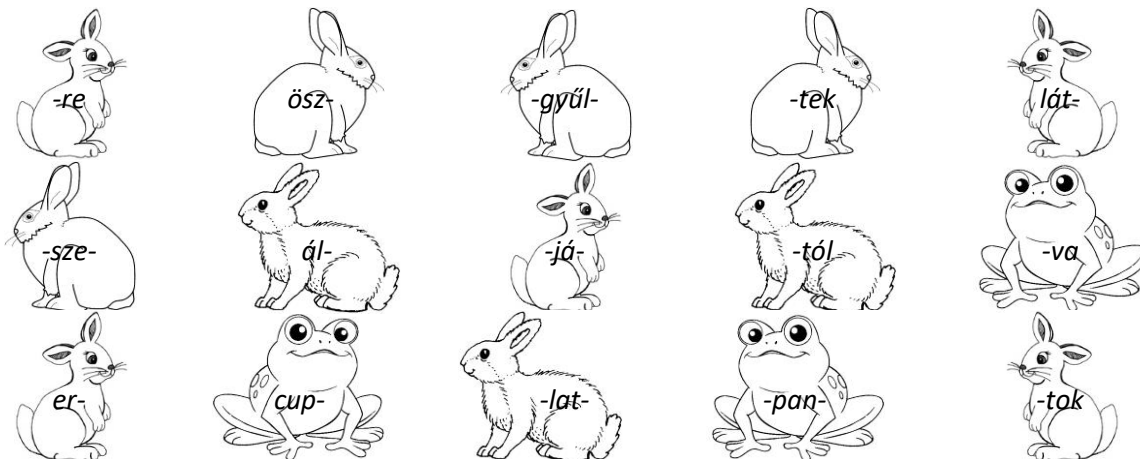
Nekifutottak a nyulak a tónak, hogy _____

A békák meghallották a nyulak zaját, és _____

A békák élete a miénknél is rosszabb, mert _____

---

5. Színezd azonos színűre azokat az állatokat, amelyeken a szótagok egy szót alkotnak!

6. Írd le a talált szavakat!

---

7. Másold ki a meséből azokat a mondatokat, amelyek végén ! van!

Internetezni vagy nem internetezni, ez itt a kérdés

Bocskay László

„A gyerek egész nap az interneten lóg. Sem tanulni, sem olvasni, sem enni, sem barátkozni, sem sportolni, sem családdal ebédelni vagy elmenni valahova nem akar.” Ki nem hallotta, vagy éppenséggel ki nem mondta ezeket a közhelyszerű mondatokat? Természetes, hogy nem létezik ilyen ember ma, az úgymond civilizált világban.

Hol is van a hiba? Futurológusok azt mondják, hogy a technika világa fejlődésének a hatására, illetve az átalakuló termelési folyamatok és fokozódó termelékenység következményeként a mai óvodáskorú gyerekek 60 százalékának olyan munkahelye lesz, ami ma még nem is létezik a munkaerő piacán. Megváltoznak szokásaink, napi időbeosztásunk, igényeink átalakulnak, gyakorlatilag a negyedik generációs ipari forradalom ismét átrendezi a

társadalmunkat. Ami ma érték, az lehet, hogy holnapra eltűnik, helyét más veszi majd át. Ezek a tények, melyeket el kell fogadnunk, és a lehető legjobban alkalmazkodnunk kell hozzájuk, hogy ne érjenek váratlanul, felkészületlenül a változások.

És akkor elérkeztünk oda, amiről szólni akartam ebben a rövid cikkben. Az 1920-as években, amikor a rádiózás megjelent, azt mondták az akkori konzervatív beállítottságú véleményformálók, hogy nem kell tőle tartani, csak egy futó divat a fiatalok körében. Mára bebizonyosodott, hogy bizony tévedtek. Analóg módon szélmalomharc lenne ma az internet ellen küzdeni, inkább azért kell tennünk valamit, hogy az hasznos legyen.

Mi, felnőttek, a tudatos és következetes felkészülést kell célul kitűzzük önmagunknak, azért, hogy megfelelő tudással felvértezve taníthassuk a ránk bízott gyerekeket, diákokat, átadhassuk nekik azokat az ismereteket, amelyek a biztonságos, hasznos, célravezető internethasználathoz elengedhetetlenek.

Első lépés itt a rendszeres, nyílt és őszinte kommunikáció a gyerekekkel, hogy legyen ismeretünk arról, hogy mivel foglalkozik az interneten. Ennek feltétele a bizalom megléte, hisz ennek hiányában a tiltás mit sem ér, hiszen nem lehet folyamatosan kontroll alatt tartani a gyereket. A szülők, pedagógusok legnagyobb része csak felhasználói szinten kezeli az internetet, nem rendelkezik olyan szaktudással, amely a kontrollt hatékonyá tehetné technikai szinten; sőt, sok esetben a csemete az, aki többet tud az internet műszaki oldaláról. Kevés szülő használ az interneten szűrő programokat a gyereke védelmének céljából. Ilyen körülmények között csakis a bizalmi légkör teremtheti meg azt a viszonyt, amelyben hatni tudunk a gyerekekre, ha egyáltalán merünk erre vállalkozni. Mert ugye be kell vallanunk, hogy nagyon sokan nem tudjuk, hogy mit is tegyünk.

Ha ezt a bizalmi légkört sikerült megteremteni, akkor fontos rendszeresen beszélgetni a gyerekekkel az internetről, az ott szerzett tapasztalatairól és kitérni a következő témák megbeszélésére, azt hangsúlyozva ki, hogy ezek nemcsak szubjektív kijelentések, hanem bárki számára leellenőrizhető tények:

- Az interneten nem minden információ igaz;

- Az internet is egy médiaorgánium, és mint ilyen, manipulatív eszköz is lehet bizonyos esetekben;

- Az internetnek vannak veszélyei is, melyek szellemi, eszmei vagy éppenséggel anyagi károkban is materializálódhatnak, ezért körültekintően kell kezelni;

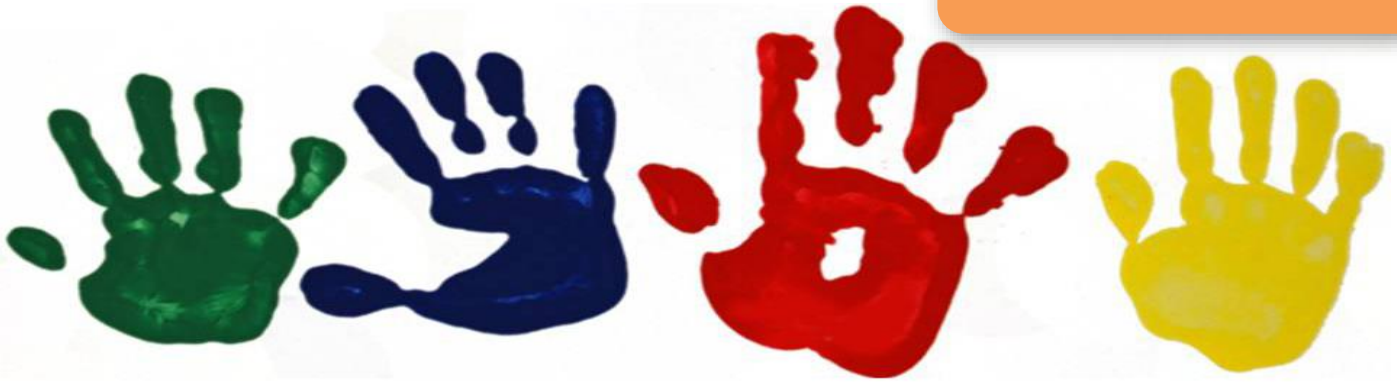
- Az interneten olyan tartalmakkal lehet találkozni gyakorlatilag bárkinek, ami esetenként zavart válthat ki a gyerek lelkivilágának a fejlődésében – gondolunk itt elsősorban az agresszivitás legextrémebb bemutatására, illetve a pornográf jellegű tartalmakra;

- Az internetnek is van etikai kódexe, melyet nemcsak udvariasságból kell betartani, hanem jogi következményekkel járhatnak a virtuális világban tett kijelentések, és akár valós pénzbírsággal vagy éppenséggel börtönbüntetéssel is sújthatóak az elkövetők;

- Az interneten közzétett információk és képek egy olyan közegbe kerülnek, melyből többé nem lehet azt törölni, illetve mások azt felhasználhatják, akár vissza is élhetnek vele.

Talán ezek a legelső, legfontosabb lépések, amelyeket nekünk, szülőknek, illetve pedagógusoknak meg kell beszélnünk a ránk bízott gyerekekkel, ha azt akarjuk, hogy ne váljanak az internetnek se virtuális rabjaivá, se valós áldozataivá, hanem annak tudatos használóivá és tisztelői legyenek, ahol sem őket nem éri bántódás, sem ők nem sértenek meg másokat, mert ismerik a játékszabályokat.

Van élet a tanítási órán (túl) is -avagy a kreativitás és intuitív képességek fejlesztése-

Szócs Rajmond

„A kreatív gyerek az, aki nincs benn az iskolában.” (Vass Vilmos)

...”ellenben” én benn vagyok szinte naponta, és eltűnődöm azon, amit látok... Botránysan hangozhat az idézet, megütközhetünk rajta, különösen akkor, ha bal agyféltekére hagyatkozva közelítünk hozzá.

Amikor hallom, vagy látom, vagy gondolok a

Kreativitás szóra, először egy nagy

színváltós K-betű ugrik elő (természetesen hang kíséretében ☺), majd hirtelen az összes többi ruganyos betű, amelyek begurulnak, betáncolnak, „beflöttyennek”, nyújtózkodnak, kuncognak, felfelkacagnak, kurjantgatnak, helyet cserélnek (ikervitítás, reaktivitás, a kerti vitás, Ivitke sátra...), színüket-alakjukat változtatják... Olyan az egész, mint egy nyári, késődélutáni, játszótéri hangulat: itt egyidőben van nyüzsgés és tátott száj, kacagás és óbégatás, plusz és mínusz, tiszta csillogó szemtükrök és piszkos szakadt nadrág, szóval valamiféle életszagú összhangzat.

Nem fogom itt meghatározni a kreativitást, ezt számos szakavatott szerző, kutató, művész megtette, és teszik továbbra is, de biztosítalak, hogy

ha felcsillant a szemed, esetleg láttad, ahogyan ugrabugrálnak és kocognak a színes betűk, sőt, netalán és főleg olyat is kezdtél elképzeln, amiről szó sem esett a fentiekben, akkor igenis arról a bizonyos kreativitásról kívánok szólni.

Szóval, mit is látok, amikor belépek egy osztályterembe?! Háromféle hozzáállást, arcot, tartást: **Nagyon meg akar felelni**, **Nagyon nem akar megfelelni**, **Nem érdekl**, vagy úgy tesz, mintha leperegne róla. A második különösen alkalmas kiindulópont lehet arra, hogy elinduljunk, kilépjunk egy másik megértési szint felé, kreatívan. De természetesen bármelyik ehhez hasonló tanult, megszokott vagy be rögzített hozzáállás átértékelődhet. Mi kell ehhez?

Kérdések:

1. Meglepetés (eredetiség): ki tudom-e mozdítani a komfort-zónájából, a megszokottból, a rutinból?

Pl. matematikailag $10-1=9$, úgy-e?

Kreatív gondolkodásilag $10-1=0$, úgy-e?

„Megütöm-e” a közös szintet: ami őt (is) érdekl, valahogyan köze van hozzá, az ő nyelvén szól. Ha valamit meg „kell” tanulni és semmilyen gyakorlati dologhoz nem tudom kötni, (ööö..., vagy talán mégis van valami?!) csak a hip-hop

ritmusához, hát szóljon a hip-hop-on, ha így könnyebben rögzül! „Miért keltél fel ma?!”, „Mert szólt az okostelefonod, mert tegnap is felkeltél...?”, „Miért is?”

A figyelem felkeltése mára már nem egy egyszeri aktus, hanem egy folyamatos: az elkészülő, fáradékony figyelem fenntartása. Adott egy kréta. „Mit tehetek ezzel a krétával?” Vagy egyszerűen megkérdeztem: „Mi van a táskámban?”, „Mit fogunk most csinálni?”

2. Van élet a tanítási órán (túl) is?! A legmélyebb vágyaink gyakran olyan felszínes módon jelentkeznek, annyira elhomályosultunk a rutinban, elvárásokban, megfelelésben, hogy szinte felismerhetetlenek; de visszavezethetjük őket ezekre: életigenlés, kíváncsiság, együttes élmény igénye stb. Kulcsfontosságú szerepe van tehát a **figyelemnek**. Arra irányítom tehát a figyelmet, hogy összekösse valahol és valahogyan az életével a jelen pillanatot, tartalmat. Továbbá, hogy felismerje: én társ vagyok, kísérő, nem ellenőr, hajcsár vagy ellenfél. Ha nem nyílik meg, akkor is megyünk valamiképp tovább, nem engem bánt meg, hanem magát foszthatja meg valamitől.

3. Kritikus gondolkodás alapjai és egyáltalán, gondolkodás: „Mi lenne ha...? „Mondj bármit, ami átfutott az agyadon ezzel kapcsolatban, itt most nincs helyes vagy helytelen, vagy legalábbis, most nem ez a lényeges!” „Csak pörgesd, pörgesd... és kérdezz és kérdezz!” Azokban a helyzetekben, ahol nem egy előre gyártott, egyetlen helyes válasz van, kérdezni, feltételezni, kísérletezni, merni, cáfolni, kockáztatni lehet és szükséges (divergens gondolkodás).

Címet adni egyszerű helyzetképeknek, alternatív befejezéseket találni egy ismert történetnek, folytatni-kiegészíteni egy kezdetleges formát (E. P. Torrance vagy J. P. Guilford munkássága), átrendezni gondolatban az egész környezetet, új attribútumokkal ellátni, helyzetképek előzményeit, rejtélyeit, kulcsait megfejteni stb... Lehetne akár a „házi feladat” ilyen

(hogya egyáltalán szükség van erre)?

4. Nézőpontváltás, a figyelem átkapcsolása: kétféleképpen nézhető optikai trükk-képek használata segíthet az agyféltekék integrált működésében.

Amikor színjátszó kört vezettem, sokat improvizáltunk – a spontaneitás lehet adottság, illetve valamilyen mértékben serkenthető is. Olyan gyakorlatokat, helyzeteket teremtettünk, melyekben egyrészt áthaladtunk különböző érzelmi tónusokon (a földön voltak elhelyezve, vagy verbálisan közölve), és ezeket meg kellett jeleníteni (hang-kép-geisztus-mozgás), másrészt a terem tárgyai folyamatosan „átrendeződtek”, nem szabadott hozzájuk érniük, de az is megtörténhetett, hogy különféle labdák repültek felénk és azokat el kellett kapni. Szóval 360 fokban kellett látni és figyelni. A Reflektorfényben nevű tevékenység alatt az nyilvánulhatott meg, akire éppen rávilágított a lámpa. Az Angyal-Démon gyakorlatban párhuzamosan kellett megszólalniuk a különböző nézőpontokat képviselő hangoknak egyazon fiatal „vállán” egy adott témában vagy felvetésben.

5. Vizualizáció vs. Verbalitás?!

Nem, nem egészen: inkább egyik a másik kiegészítéseképpen, nem rovására. Képzeld el, próbáld ki, gondold bele... aztán fogalmazd meg, amilyen részletesen csak tudod, az átélteket.

6. Mind-Map (gondolattérkép, elmetérkép): Az asszociációs játékok mintájára fokozatosan megtanítható a gyerekeknek, fiataloknak, hogyan készítsék el különféle vonatkozásokban a térképeiket, minél hatékonyabban. Kezdetben lineárisan haladhatnak, amint azt a jegyzetelésben, könyvekben megszokták, fokozatosan azonban egyre szerteágazóbb érzet-térkép rajzolódhat ki, kategóriák szerint. Maga az elkészítés is egy aktív és produktív folyamat, nem csupán egy reprodukzív rendszerezés.

Összegzésképpen, a kulcsszavak: érdeklődés, kíváncsiság, figyelem, intuíció, spontaneitás, kritikus gondolkodás, polgári bátorság, kockázatvállalás, nézőpontváltás, memória, vizualizáció, problémamegoldás, kérdezés...

„A kreatív gondolkodásban nem lehet hibázni, tévedni, **Kísérletezni** lehet.”

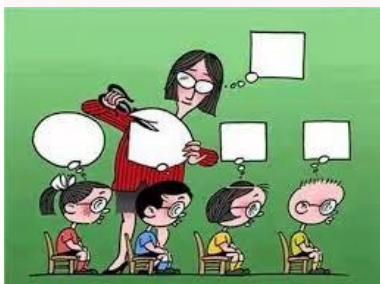
(Kreativitássuli 202. o.)

Ajánlott irodalom:

KASZÁS György: Kreativitássuli – Módszerkönyv szülőknek és pedagógusoknak (Animus, 2017)

PIROS KÉK ZÖLD SÁRGA
FEKETE BARNA LILA KÉK
SÁRGA BARNA FEKETE
FEHÉR PIROS LILA ZÖLD
SZÜRKE LILA FEKETE
BARNA SÁRGA KÉK LILA
FEHÉR PIROS ZÖLD SZÜRKE
LILA KÉK FEHÉR FEKETE

7	3	]
[	4	<
2	√	C